

Recensie

Jeanne Kurvers: Het vrouwtje van Stavoren en Anne Frank. Leesteksten voor beginnende lezers in het Nederlands als tweede taal

Marilene Gathier & Dorine de Kruijf, *Verder lezen. Leesteksten voor anderstaligen*. Bussum, Coutinho, 2000.
ISBN 90 62832 31 8, 232 blz. 16.

Niet iedere beginner in het Nederlands als tweede taal is van het kaliber Kader Abdolah, die weliswaar vrij snel tot de ontdekking komt dat Harry Mulisch te hoog gegrepen is, maar vervolgens toch maar zelfstandig met Annie M.G. Schmidt aan de slag gaat. De meeste beginnende lezers in het Nederlands als tweede taal (NT2) lezen geen Annie Schmidt, maar vooral veel teksten over de markt en de supermarkt, over kleren kopen, over wonen en huizen, of over ziek zijn en beter worden. Als ik geturfd zou hebben, zou ik ongetwijfeld meteen ook enkele opvallende uitzonderingen signaleerd hebben, zoals 'Tijl Uilenspiegel' of 'Aladin en de Wonderlamp' in *Lezen doe je overal* (Van de Guchte 1999). Niet dat er op zichzelf niet zo veel mis is met die onderwerpen. Het Nederlandse platteland van Ot en Sien is voor veel inburgeraars in de grote steden nou niet meteen het uitzicht vanuit het raam en andere vroegere thema's van beginnende lezers, zoals de inwijding in het rijke roomse leven liggen ook niet meteen voor de hand. Het is dan ook verrassend om te zien dat de verzameling teksten die Marilene Gathier en Dorien de Kruijf in *Verder Lezen* (her-)schreven op enkele plaatsen ook opmerkelijk nieuwe onderwerpen introduceren. Zo is er een tekst over financiële schulden en wat soms een gevolg kan zijn als een portemonnee blijft slingeren, een onder-

werp dat een tijd geleden niet meteen op de agenda zou hebben gestaan. Mooi om te zien dat vrij snel daarna een tekst volgt over de koning van Zweden (waar gebeurd), die zijn pinpas vergat en per abuis ook nog door het alarm als winkeldief wordt aangewezen. Er is ook een tekst over trauma en depressie (*Mijn vrouw is toch niet gek?*).

Een volksverhaal

De meest opvallende uitzonderingen op wat ik maar even de 'redzaamheidstekst' noem, zijn wel *Het vrouwtje van Stavoren* en *Anne Frank*, twee teksten die goed zouden passen in de oude traditie van land- en volkenkunde. *Het vrouwtje van Stavoren* heeft terecht als ondertitel 'een volksverhaal uit Nederland'. Toch vind ik de introductie op het verhaal niet gelukkig. "Een volk is alle mensen in een land. Weet u nu wat een volksverhaal is?" Wellicht was het beter geweest meteen bij de introductie te attenderen (dat gebeurt nu aan het einde) op soortgelijke verhalen die in elk land de ronde deden en doen. En daarbij meteen ook het type verhaal te introduceren. Want altijd en overal waar iets gebeurt (een natuurramp bijvoorbeeld) ontstaan verhalen waarin mensen op zoek gaan naar de diepere oorsprong van de ellende: de natuur, god of de slechtheid van de mens, om er een paar te noemen. Ik denk dat een eenvoudige introductie in de geest van het genre: "Stavoren was ooit een rijke haven. Toen ging het mis. Er konden geen schepen meer de haven in. De stad werd arm. Hoe kwam dat? Daarover wordt in het volgende verhaal verteld." de herkenning en daarmee het tekstbegrip ten goede zou zijn gekomen. Vooral ook omdat, zoals Bossers niet lang geleden zijn publiek nog eens voorhield, de kennis van lezers in het NT2-onderwijs een nog te zeer onderschatte factor van belang is (Bossers 2002). Daarmee pleit ik dus niet voor het weglaten van dit type teksten, integendeel. Het verhaal zelf (ik ken de versie van Nienke van Hichtum), is redelijk getrouw naar het origineel bewerkt, met een enkele wat tuttige en generaliserende uitschieter ("Die rijke mensen waren daarom eigenlijk heel vervelende mensen") en een niet helemaal geslaagd - maar ook lastig te vinden - goed eigentijds equivalent voor "hovaardig". Dat de zoektocht van de schipper (waarom dat woord vereenvoudigd is

tot 'kapitein' is me niet duidelijk) naar het mooiste op aarde – het duurt enige tijd voordat hij op het idee van tarwe komt – ingekort moest worden, is begrijpelijk. Maar ik mis even later wel het compromis van de oude man in de oudere versie die voorstelt de tarwe niet overboord te gooien, maar uit te delen aan de armen. Zijn rol in het verhaal zou op die manier minder cryptisch zijn overgekomen. De meeste vragen en opdrachten bij de tekst zijn goed gekozen. Een mooie vondst vind ik bijvoorbeeld de vragen rond het onderscheid *Vrouwe* en *vrouwje* (Wat hoort bij rijk en belangrijk?). En terecht wordt bij de gespreksonderwerpen aan het einde ook gewezen op 'de wijze les'.

Dagboek van Anne Frank

De tekst over Anne Frank vraagt ongetwijfeld eveneens een goede historische introductie. Het was immers 'onze oorlog', terwijl sommige cursisten meer of minder traumatische herinneringen hebben aan 'hun oorlogen', soms zelfs zeer recente. Zoals bij alle teksten wordt de tekst geïntroduceerd met enkele vragen, en volgen er na de tekst enkele waar/niet waar vragen, vragen die betrekking hebben op betekenisrelaties (daarom), op verwijzingsrelaties (er), enkele gespreksvragen en oefeningen in woordgebruik en tenslotte enige suggesties en

vragen voor zelfevaluatie. Mooi dat daarna een paar fragmenten uit het dagboek van Anne Frank volgen. Al kan ik me niets voorstellen bij een oefening waarbij je alle woorden moet onderstrepen die je begrijpt (zo? alsof?) en al aarzel ik toch even bij de eerste woorden-schatoefening:

"Omcirkel stikte.

Wat betekent stikte, denkt u?

Anne had het erg koud.

Anne had het erg warm."

Het verhaal van Anne Frank is op dat moment immers al verteld.

Ik ben benieuwd naar lezerservaringen, nu *Verder Lezen* zijn naam eer aandoet en teksten op KSE-1 niveau ook verbindt met culturele socialisatie en emotionele onderwerpen.

Literatuur

Bossers, B., Is de NT2-klant koning? In: J. Kurvers & P. Mooren (red.), *Moelijk Lezen Makkelijk Maken. De veelzijdige zwakke lezer*. Den Haag, Biblion, 2002.

Guchte, C. van de, *Lezen doe je overal*. Tilburg, Zwijsen, 1999.

Hichtum N. van & Bruijn C., *Uit het sagenland*. Amsterdam, Ploegsma, 1949.